

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРДА ТУРЛИ ФАОЛИЯТЛАРДА КЛАСТЕР МЕТОДИДАН ФОЙДАЛАНИШ

Маъмура Абдумўминовна Исманова
ЧДПУ Мактабгача таълим кафедраси ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Мақолада кластер ёндашуви орқали турли фаолиятларни ташкил этиш ва унинг ахамияти хақида сўз боради. Мактабгача таълим ташкилоти тарбиячилари таълим-тарбия жараёнида кластер методлардан фойдаланар экан, мазкур йўналишда чоп этилган қўлланмаларни излаб топади.

Калит сўзлар: Фаолият, таълим, тарбия, кластер, ўйин, ўқиш, меҳнат.

PRESCHOOL EDUCATION USING THE CLUSTER METHOD IN VARIOUS TYPES OF ACTIVITIES IN ORGANIZATIONS

ABSTRACT

The article discusses the organization of various types of activities using the cluster approach and its significance. Educators of preschool educational organizations using cluster methods in the educational process are looking for textbooks published in this direction.

Keywords: Activity, education, upbringing, cluster, game, reading.

Ўзбекистон Республикасида таълим тизимида амалга оширилаётган ислохотлар таҳсинга лойиқ. Айниқса, мактабгача таълим тизимининг қайта ислох этилиши мазкур йўналишда педагог кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни такомиллаштиришни талаб этади. Замонавий мактабгача таълим тарбиячиси фарқли ўлароқ педагогик жараёнида замонавий усуллар асосида мақсадли, тизимли ва методик жиҳатдан тўғри ташкиллаштиришга ҳаракат қилади. Педагогиканинг муҳим шартларидан бири, тарбиячиларни кластер методидан фойдаланиш, мақсад ва шароитга мувофиқ тарзда дидактик тамойилларга асосланган ҳолда фойдаланишга ўргатишдан иборат.

Мактабгача таълим ташкилоти тарбиячилари таълим-тарбия жараёнида кластер методлардан фойдаланар экан, мазкур йўналишда чоп этилган қўлланмаларни излаб топади. Айрим ҳолларда, қўлга тушган қўлланмалардан кластер усулларнинг моҳияти

ва мақсадини тўлиқ англамаган ҳолда қўллашлари оқибатида таълимда кутилган самарага эришолмайдилар. Бу эса, малака ошириш жараёнининг ўзида кластер методи тингловчиларга билимларни зомонавий янги билимларга эгалашлари осон кечади.

Боланинг жисмоний ва маънавий камол топишида ўйин, машғулот, меҳнат ва бошқалар муҳим аҳамиятга эга. Фаол иш жараёни ўзлаштиришнинг муҳим омилдир. Фаоллик болага хос хусусият бўлиб, тарбия жараёнидаги фаоллик асосида фаолиятнинг ҳар хил турлари шаклланади. Муносабатда бўлиш фаолияти, билиш, буюмлар билан бўладиган фаолият, ўйин, оддий меҳнат ва ўйин фаолияти шулар жумласидандир.

У ёки бу фаолиятни ўзлаштираётиб бола фаоллик, шу билан бир вақтда шу фаолият билан боғлиқ бўлган билим, малака, кўникмаларни эгаллаб олади. Бунинг асосида бола ҳар хил шахсий қобилият ва хусусиятлар шаклланиб боради. Боланинг фаолиятда фаол йўл тутиши уни тарбиянинг объекти ва субъектига айлантиради. Боланинг ривожланишида фаолиятнинг етакчи роль ўйнаши шу билан белгиланади.

Бола ривожланиши давларида фаолиятнинг ҳар хил турлари амалга оширилади, аммо боланинг ривожланиши ва тарбиясида фаолиятларнинг роли бир хил бўлмайди, ривожланишнинг ҳар бир босқичида етакчи фаолият бўлади, ривожланишда эришилган асосий кўрсаткичлар шу орқали аниқланади.

Мактабгача тарбия даври учун муҳим бўлган кластер методи орқали илмий тадқиқот хулосалари кўрсатиб берди.

Кластер методи болалар тарбиячининг раҳбарлигида ҳар хил ҳаракат усулларини, нарса ва буюмлар тўғрисидаги билимларни, уларнинг сифат ва хусусиятларини билиб оладилар. Болалар, шунингдек, фазовий вақт муносабатларини, ўхшашлик, тенглик каби тушунчаларни ҳам ўзлаштириб борадилар.

Биргаликда бажариладиган ҳаракатли ўйинлар орқали болалар кишилар ҳаётидаги, улар ўртасидаги муносабатларни, келишиб ҳаракат қилишни билиб оладилар, уларнинг теварак-атроф тўғрисидаги тасаввурлари кенгаяди.

Катта гуруҳ болаларининг ўйин фаолиятлари хилма-хил бўлиб қолади ва ҳар томонлама ривожланиш имкониятлари ҳам кенгаяди. Ўйин болаларнинг ҳаёлини ҳам ривожлантиради, атрофдаги борлик, кишилар меҳнати тўғрисидаги билимларини кенгайтиради, шахсда жамоатчилик сифатларини шакллантиради.

Бу ёшдаги болаларда ўйин фаолияти билан бир қаторда фаолиятнинг амалий шакллари ҳам ривожлана

бошлайди: расм ёпиштирш, нарсалар яшаш ва хоказо. Булар болаларда хаёлни, амалий тафаккурни, бадий қобилиятни, ижодкорликни ривожлантиришда манба бўлиб хизмат қилади.

Агар таълим жараёнида 3-4 ёшли болалар диққати табиат, кишилар тўғрисидаги конкрет фактларга қаратилса, 5-6 ёшли болаларга таълим беришда асосий эътибор муҳим боғлиқликлар ва муносабатларга, уларни умумлаштиришга, улардаги оддий тушунчаларни шакллантиришга қаратилади ва булар орқали болаларда тушунчали тафаккур ривожлантирилади.

Болалар эгаллаган билимларидан, ақлий қобилиятларидан ўзларининг турли-туман фаолиятларида фойдаланадилар. Буларнинг барчаси бола шахсининг шаклланишига таъсир этади, уларда янги мазмундаги фаолиятга қизиқиш уйғотади.

Мактабгача таълим ташкилотларида “Ақлий хужум”, “Кичик гуруҳларда ишлаш”, “Кластер”, “Баҳс-мунозара”, “Ролли ўйин”, “Галереяга сайр”, “Бумеранг”, “Энержайзерлар” каби интерактив усуллардан фойдаланиш мумкин. Тарбиячи машғулот ўтказиш жараёнида машғулотнинг боши ва охирида мавзу юзасидан болаларнинг тушунчаларини аниқлаш ҳамда олган билимларини мустаҳкамлаш учун кластер усулидан фойдаланиши мақсадга мувофиқ. “Кичик гуруҳларда ишлаш” болаларнинг ўзаро мулоқот ва фикр алмашувига асосланади. “Ролли ўйинлар”да болаларга бирор муаммоли вазият берилади. Болалар реал ҳаёт ҳолатларини ушбу метод ёрдамида жонлантирадилар. “Баҳс-мунозара” методида болаларга уйга топширик берилади. Болажонлар берилган саволлар бўйича ота-оналаридан жавоб олишади ва эртаси куни жавоблар гуруҳда баҳс-мунозара қилинади.

Юқоридан хулоса қилиш керакки:

- кластер методи орқали улар фанларга бўлган қизишлар тўлақонли қамраб олинади ва болалар билим оширилади;
- “кластер” ва яна бир қатор илғор усуллар билан бирга дарс жараёнларига янгидан-янги усулларни тадбиқ қилиш мақсадга мувофиқ.

REFERENCES

1. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent “O‘zbekiston” – 2017 y.
2. Исманова М.А. Олий таълим жараёнида талабаларнинг методик тайёргарлигини шакллантиришда инновацион ёндашувнинг аҳамияти // “Yangi O‘zbekistonda pedagogik ta’lim innovatsion klasterini rivojlantirish istiqbollari” mavzusidagi

xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, Chirchiq – 2022.-Б. 459-461

3. Исманова М.А. Талабаларни методик жиҳатдан касбий фаолиятга тайерлаш // “Бошланғич таълимнинг замонавий тенденциялари: таълим ва тарбия интеграцияси” II Халқаро илмий-амалий конференцияси Жиззах шаҳри, 2022 йил 27 апрель–Б. 250-251.

4. Ismanova M.A. Methodology of teaching EFL as an academic subject // Ta'limda zamonaviy trendlar: xorijiy tillar va xalqaro iqtisodiyot mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami 2022 yil 23 fevral –Б. 403-410.

5. Ismanova M.A. Methodology of teaching history as an academic subject // (79-85 бетлар) . Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў, №1/2 2022ISSN 2181-7138.- Б.79-85

6. ИСМАНОВА, М. РАЗВИТИЕ И ОЦЕНКА ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ PIRLS. ЭКОНОМИКА, (9), 405-407.

